

θά τὰ γκρεμίζουσαν ἅπλαγμα ἐνὸς Λύσαντρου οἱ ἠλίτες τὴν ὥρην πού ὁ πολέμικος αὐλὸς θὰ διαλαλή πέρα, ὡς τὰ πέρατα τῆς γῆς, πῶς σιλάσοι πιά γιά πάντα θάναι στῆς Σπάρτης τὸ ζυγὸ οἱ κοντόθοροι Ἀθηναῖοι!

★

Τότ' ἀπὸ ἄγρια ὀχλαλοῦ θάντιλαλήσῃ ἡ Πινόκα κι' ὅλοι στὸ στόμα θέχουσε τὸ θάνατο ὄνομά μου μὰ ἔκ' ἄργα γιατί νεκρὸς θὰ κοίτουμαι ἔδωπέρα πούρχομαι, ἀθάνατε λαέ, ἱκέτης σου! Ἄν μιά μέρα νικήθηκες δὲν εἶν' αὐτοὶ μὰ ἐγὼ πού ἔχω νικήσῃ! Κι' ἐπ' τῆ στιγμῆ πού ἐγὼ εἶμ' ἐδῶ, μαζί μου ἐδῶ εἶν' ἡ νίκη,

ὅταν μικροὶ καὶ ταπεινοὶ κι' ἀνήμεροὶ καὶ σιλάσοι θὰ χύουσαν μαῦρα δάκρυα οἱ κοντόθοροι Ἀθηναῖοι!

Παρίσι, Νοέμβριος 1908.

ΚΟΥΛΟΥΒΑΤΟΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΙ' ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

ΑΝΘΙΣΜΑΤΑ

Καρδιά τοῦ μεσημεριοῦ. Θανατερὸ λιοπύρι. Τὸ φεῖδι λαχανιάζει μέσ' τὰ ρεῖπια ξαπλωτό. Μὲ πήρες ἀπ' τὸ χέρι καὶ μὲ πήρες ἀπὸ γάτου στήν πορτοκαλιά, τὴν ἀνθοσκεπάστη.

— Ἄκου τί ἤσυχία! μοῦ εἶπες. Μόνη ἢ πορτοκαλιά σπαράζει κάποτε. Μέου στήν ἀπειρη γαλήνη πέφτουσε τ' ἀνθόφυλλά της σά σταλαματιές. Τ' ἀνθάκια τὰ λευκά της μοιάζουσε μὲ μάτια πού ποροῦν καὶ κλαῖνε. Καὶ χύουσαν τὰ δάκρυα ἕνα ἕνα, σὰ νὰ τὰ μετροῦν καὶ νὰ τὰ νοιάζωνται.

Τῶν λουλουδιῶν ἡ ἄγρια, πού ζοῦσαν καὶ πεθαίνανε, μὰς ἔπινγε.

— Μὴ σὲ βαρυνθῆναι, μοῦ εἶπες, ἀπὸ τὸς ὁ μυριοθάνατος τῶν λουλουδιῶν. Εἶναι γιατί ἡ ζωὴ πληθαίνει στὸν κόρφο τῆς πορτοκαλιάς. Καὶ σὲ καρπῶν πλημμύδα θὰ ξεσπάσῃ.

Ἐσκυψες καὶ μὲ φίλησες. Μοῦ φάνηκε πορτοκαλάνθι μύριζε τὸ στόμα σου. Καὶ τὰ φιλιὰ σου σὰν ἀνθόφυλλα ἕνα ἕνα πέφτανε στὰ χεῖλή μου. Μοῦ φάνηκε πῶς θὰ πεθάνῃς ἀπὸ τὰ πολλὰ φιλιὰ, πού μοῦδίνες. Χλωμά ἦτανε τὰ χεῖλή σου, κ' εἶπα νὰ μὴν πεθάνῃς.

Ἐπειτα θυμήθηκα τί εἶπες γιά τῶν λουλουδιῶν τὸ θάνατο. Καὶ σ' ἄρπαξα κ' ἐγὼ στήν ἀγκαλιά μου.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

Z. ΜΑΚΡΗΣ

ΤΑ ΣΗΜΕΡΝΑ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ *

ΜΟΝΟΠΡΑΚΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ

ΣΚΗΝΗ VI

ΓΙΑΤΡΟΣ, ΚΡΥΔΕΟΣ, ΚΩΣΤΑΣ, ΝΙΚΟΣ

ΚΡΥΔΕΟΣ. — Καλημέρα σας
ΓΙΑΤΡΟΣ. Καλημέρα, γιατρέ.
ΝΙΚΟΣ. Καλημέρα, γιατρέ.
ΓΙΑΤΡΟΣ. — Τί νέα; Ἐγὼ τὰ ἐτοιμάσα δια.
ΚΡΥΔΕΟΣ. — Κ' ἐγὼ φρόντισα γιά τὰ φιλιὰ, τοῦ μίλησα γιά τὴν ἀμοιβή σου. Αὔριο θὰ πληρωθῆς. Ἐχει ἕνα φόβο, πού ἡ βεβαίω μού κάμνει κακὸ νὰ τὸν βλέπω. Τὴν ἐβεβαίωσα ἡμῶς, ὅτι κανένας κίνδυνος δὲν ὑπάρχει. Πρὶν νὰ ὑπεβληθῆ εἰς τὴν ἐγχείρησιν, θέλει, λέγει, νὰ σ' ἐξετάσῃ ἑσένα, γιά

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ σκην. ἀριθ. 324.

ΕΝΑΣ ΝΕΟΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ*)

Στὸ «Διεθνὲς ἑβδομαδιαῖο ἐπιστημονικὸ, καλλιτεχνικὸ καὶ τεχνικὸ περιοδικὸ» τοῦ Βερολίνου δημοσίευσεν ὁ κ. Krumbacher διατριβὴν γιά τὸ ζήτημα τῆς ἐκδοσης ἱστορικοῦ λεξικοῦ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, πού ἀποφασίστηκε ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν. Ἀπὸ τὴν διατριβὴν αὐτῇ, πού θὰ εἴτανε καλὸ ἂν τὴν διαβάζονε οἱ διάφοροι Μιστριωτοὶ πλῆγχοι. δημοσιεύομε γιά τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» δύο τρεῖς κεμμάτια γιά νὰ ἴδουσαν πῶς τὸ παίρουν τὸ σπουδαῖο αὐτὸ ζήτημα οἱ «σλαβοπληρωμένοι» λόγοι τῶν ξένων πανεπιστημίων.

ἌΤι σχέδιο τῆς ἐκδοσης μεγάλου ἔργου, πού νὰ περιλαμβάνῃ τὴν ἱστορίαν ὅλου τοῦ λεχτικοῦ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ἕως σήμερον εἶναι πολὺ σημαντικόν. Το σχέδιο αὐτὸ ξεπερᾶ καὶ τὴν πρότασίν μου πού ἔκανα στὰ 1904 στὸ Δονδίνον κατὰ τὴν πρώτη συζήτησιν γιά τὴν «Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν» πού ἤθελε νὰ βγάλῃ ἡ British Academy, καὶ πού τὴν ξαναποστήριξα καὶ κατὰ τὴ συνεδρίασιν τῆς ἐπιτροπῆς στὰ 1906 στὴ Βιέννη ἡ ἰδέα μου τότες εἴτανε νὰ μὴ τελειώσῃ τὸ λεξικὸν μὲ τὸν 6 αἰῶνα μ. Χ., ἀλλὰ νὰ περιλαμβάνῃ καὶ ὅλη τὴ Βυζαντινὴ ἑποχὴ. Τὸ δυσχερέστο μόνον εἶναι, πού οἱ δυσκολίες μᾶς τέτοιαις δουλειᾶς ἀξίζουν ὅσο περισσότερο ἀπομακρύνονται κανεὶς ἀπὸ τοὺς κλασσικούς χρόνους, γιὰτι μόνον γιά τὴν ἀρχαίαν ἑποχὴ ἔχομε ἀρκετὰς προκαταρκτικὰς ἐργασίας, ἐνὸς ὅλακα σχεδὸν λείπουν γιά τοὺς νεωτέρους χρόνους.

Πολλοὶ ἴσως νὰ ἀποροῦνε γιά τὴν ἰδέαν νὰ ἐνωθῇ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα σὲ ἕνα λεξικὸν στὴν ἀρχαίαν, μεσαιωνικὴν καὶ νέα τῆς περίοδον. Ἡ συνδρομὴ τῶν ποιητικῶν λέξεων τοῦ Ὁμήρου καὶ τοῦ Διογύλου, τῶν φιλοσοφικῶν λέξεων τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους μὲ αὐτὰς, τῶν «χρυσίων» μεσαιωνικῶν ποιημάτων καὶ τῶν κληρικῶν τραγουδιῶν θὰ φέρη νὰ ἴσως σὲ πολλοὺς κίνδυνους. Κάποια τεχνικὴ δυσκολία θὰ προκύβῃ καὶ ἀπὸ τῆς τυπικῆς καὶ φθογγολογικῆς ἀλλαγῆς τῶν λέξεων, ἐπειδὴ γι' αὐτὰς ἡ ἰδία λέξις πρέπει νὰ ἀναφέρεται σὲ δύο ἢ τρεῖς μέρη. Σὲ τέτοιαις περιστάσεσιν ἡμῶς μπορεῖ νὰ γίνῃ μεταχείρισμα τῆς ἀκαδραμῆς, λ. χ. ἕνα

*) Internationale Wochenschrift für Wissenschaft Kunstn-Technik». 19 τοῦ Δεκεμβριου 1908.

θέλη κανένας νὰ βρῇ τὸ ἀνὰ θὰ πικραπέλεται στ' ἄνα, ἀπὸ τὸ «μάτι» στὸ «ὄμματιον». Ἴσως μερικοὶ νὰ μὰς πούνε, ὅτι ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ καὶ ἡ νεοελληνικὴ ἀποτελοῦνε δύο διαφόρους γλωσσικὰς μορφὰς ἂν καὶ φαίνεται ἀκόμα ἡ γλωσσικὴ τῆς ἐνότητά, καὶ ὅτι μὰς πούνε ἀκόμα, ὅτι κανένας δὲ σκέφτηκε τὴ λατινικὴ καὶ τὴν ἰταλικὴν νὰ ἐνώσῃ σὲ ἕνα λεξικόν, ἂν καὶ οἱ δύο αὐτὰς γλώσσαις μὲ ὅλη τὴν διαφορὰν τούτων, πού τὴν ἐγένετο ὁ χρόνος, κατὰγονται ἀπὸ τὴν ἴδιαν μητέρα. Στὰ τελευταῖα ὅμως ἔχομε νὰ ἀπαντήσομε ὅτι ἡ ἰταλικὴ γλῶσσα σὲ πολλὰ, στὴ φωνητικὴ καὶ πρὸ πάντων στὴν ὀρθογραφίαν τῆς, περισσότερο διαφέρει ἀπὸ τὴν λατινικὴν παρὰ ἡ νεοελληνικὴ ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν. ἕνα φαινόμενον, πού ἐξηγεῖται μὲ τὸ, ὅτι στὴ Λατινικὴ Δύση ἡ πολιτισμὸς εἶχε ἀλλάξει πρὸ προηγήτων τῆ μορφῆς τοῦ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ἀνατολήν, ὅπου τὸ συντηρητικὸν Βυζαντινὸ κράτος διατηροῦσε ἕως τὸν 15 αἰῶνα τὴν περσικὴν.

Κατὰ βάθος ὅμως τὸ ζήτημα αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ λυθῇ μὲ τὴ θεωρίαν, γιατί κυρίως εἶναι ζήτημα τῆς πράξεως. Δὲν μπορεῖ κανένας νὰ ἀρνηθῇ ὅτι τὸ μαζικὸν ὅλων τῶν λέξεων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας ἀπὸ τοὺς πρὸ ἀρχαίους χρόνους ἕως σήμερον εἶναι πέρα πολὺ ὀφέλιμον. Μεγάλη πρὸ πάντων εἶναι ἡ ὀφέλιμα μᾶς τέτοιαις ἐπιστημονικῆς ἐξετάσεως, πού γκρεμίζουσαν ὅλους τοὺς πραγματοὺς τοῦ χρόνου, σὲ ἀκρίβειαν τῶν λέξεων, πού ἀπὸ τὴν ἀρχαὴν ἕως σήμερον ἔχομε διατηρηθῆ ἢ μόνον τούτων ἢ σὲ κληρικὰ σύστημα. Οἱ σ' ἕνα ἱστορικὸν λεξικὸν ἐξηγημέναις ἀλλαγῆς τοῦ τύπου καὶ τῆς σημασίας θὰ ἀπεικονίζουσαν πολλές φορές σπουδαῖα μεταβολὰς στὴν πνευματικὴν ζωὴν καὶ τὴν τύχην τοῦ ἔθνους. Πολλὰς ἀρχαίας λέξεις θὰ μὰς δώσουσαν ἐξήγησιν γιά τὸ μεταχειρισμὰ τῶν νέων λέξεων καὶ ἀντιστρέφον θὰ βροῦμε ἀπὸ τὸ νέο μεταχειρισμὰ πολλῶν λέξεων τὴν ἀληθινὴν ἀρχαίαν σημασίαν. Ὅτι ἡ σημασία ἀρχαίων ἑλληνικῶν λέξεων πολλές φορές ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸ μεσαιωνικὸν καὶ νέο τους μεταχειρισμὰ, ξέροι ὁ καθένας πού ἔχει μελετήσῃ βυζαντινὰ ἢ νεοελληνικὰ κείμενα μὲ τὸ ἀρχαιοελληνικὸν λεξικόν.»

★

Πάρα κάτω μιλάει ὁ κ. Krumbacher γιά τῆς ξέναις λέξεσιν :

«Πρὸ δύσκολον εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἀναρρογικὸν σ' ξέναις λέξεσιν καὶ στῆς ξέναις φθογγολογικῆς σύνθεσεσιν,

μερικὰ πράγματα. Ποίος ξέροι, ποίος τὸν φόβος. ΓΙΑΤΡΟΣ. — Ἐν οἷα σου, γιατρέ, ἄς τὸν περὶ αὐτὸ ἐγὼ μιά φορά καὶ τοῦ διαλύω ὅλους τοὺς φόβους πού μπορεῖ νὰ ἔχῃ.

ΚΡΥΔΕΟΣ. — Μοῦ ἐπιτρέπεις νὰ ἐπιθεωρήσω μιά στιγμὴ τὴν κλινικὴν σου;

ΓΙΑΤΡΟΣ. — Σὲ παρακαλῶ, ἀρίστε.

ΚΡΥΔΕΟΣ. — Ἄ! ξέχασα. Ἐξέλιξη κ' ἕνας φίλος τοῦ μζζύ.

ΓΙΑΤΡΟΣ. — Δὲν πειράζει, ἄς ἔλθῃ ὅποιος θέλει.

(Μπαίνουν στὸ ἄλλο δωμάτιον)

ΣΚΗΝΗ VII
ΚΩΣΤΑΣ, ΝΙΚΟΣ

ΝΙΚΟΣ. — Πολὺ ἐρεθισμένον τὸν βλέπω σήμερον τὸν ἀδελφόν σου.

ΚΩΣΤΑΣ. — Εἶναι ζωὴ αὐτῆ πού κάμνει; Νὰ σοῦ πῶ, Νίκο, ἡ ἀντοχὴ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀνήκουστο πρᾶγμα.

ΝΙΚΟΣ. — Δὲν ξέρω, ἀλλὰ μοῦ φαίνεται ὅτι δὲν πρέπει νὰ τὸν ἀφίνεις μόνον, Κώστα. Καὶ μάλιστα ἂν ἐγὼ ἤμουνα στὴ θέσιν σου θάγραφα τῆς μητέρας τοῦ νὰ γυρίσῃ πίσω. Ἡ Αἰλή, ἐπὶ τέλους μὲ εἶναι μὲ τῆς θεῆς τῆς.

ΚΩΣΤΑΣ. — Δὲν ἀφίνει ὁ γιατρός.
ΝΙΚΟΣ. — Τότε ἄς πηγαίνῃ κ' ἐκεῖνος στὴν ἐξοχὴν, νὰ ξεσκασθῇ λίγο.

(Χτυπᾷ τὸ κουδούνιον τῆς ἐξόδου. Τρέχει ὁ Κώστας καὶ ἀνοίγει).

ΣΚΗΝΗ VIII
ΝΙΚΟΣ (μόνος)

(Ἐρχεται ὁ ἄρρωστος μὲ δεμένον τὸν λαιμόν, συνοδευόμενος ἀπὸ κούποιον).

ΣΚΗΝΗ IX

ΚΩΣΤΑΣ, ἈΡΡΩΣΤΟΣ, ΦΙΛΟΣ ΤΟΥ ἈΡΡΩΣΤΟΥ, ΝΙΚΟΣ

ΚΩΣΤΑΣ. — Ἄριστε, καθεῖσθε. Τώρα θάβρῃ ὁ γιατρός. Εἶναι μέσα μὲ τὸν κ. Κρυδέον.

(Ὁ ἄρρωστος, ἀφ' οὗ χαρτεῖσθαι σιγανὰ, κάθεται μὲ τὸν λαιμὸν ἀκίνητον. Ὁ Κώστας πηγαίνει σὲ παρακείμενον δωμάτιον καὶ εἰδοποιεῖ τὸν γιατρὸν. Μπαίνουν οἱ δύο γιατροὶ).

ΣΚΗΝΗ X

ΚΩΣΤΑΣ, ΝΙΚΟΣ, ἈΡΡΩΣΤΟΣ, ΦΙΛΟΣ ΤΟΥ ἈΡΡΩΣΤΟΥ, ΓΙΑΤΡΟΣ

ΓΙΑΤΡΟΣ. — Καλῶς τοῦ. Ἐἶ πῶς τὰ πᾶμε;